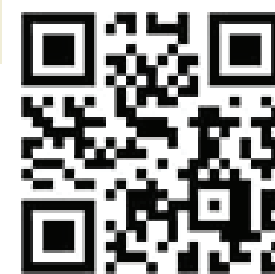
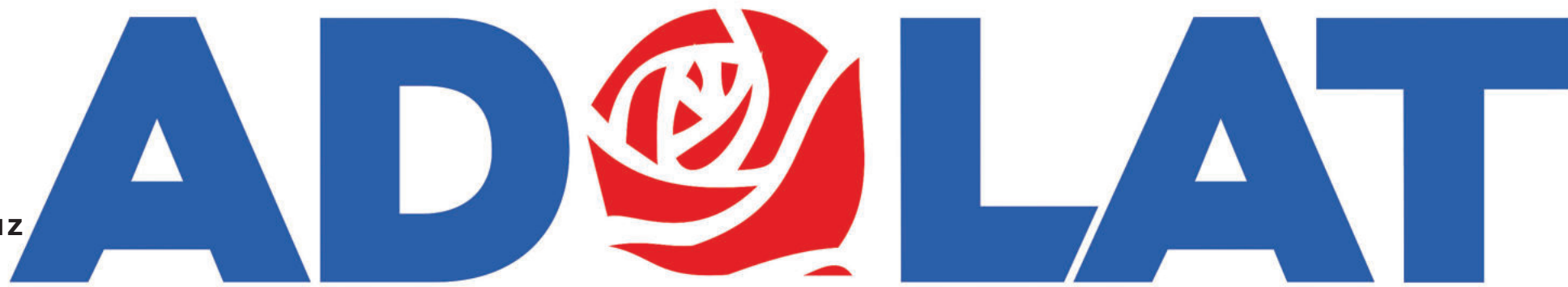

<https://adolat24.uz/>t.me/Gazeta_Adotatwww.adolat.uzinfo@adolatgzt.uz

QR коди
орқали
газетанинг
электрон
вариантини юклаб
олинг!

IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETA

Қутлов

Қадри баланд айём бу!

**Робахон МАХМУДОВА,
Ўзбекистон “Адолат” СДП
Сиёсий Кенгаши раиси**

Шиддат билан ўтиб бораётган ҳафталаримиз, ойларимиз силсиласида айрича шукуҳи, фазлу марҳамати ила ажралиб турадиган кунларимиз бор. Шубҳасиз, улуғ айёмимиз бўлмиш Рамазон ҳайити шундайин саодатманд кунларимиздан биридир.

Азиз ва мухтарам юртдошлар, қадрли партиядошлар, бугун катта байрам, Йиди Рамазон айёми. Рамазон ҳайитининг халқимиз маънавий ҳаётидаги улкан ўрни, жамиятимизда шукроналик, меҳр-оқибат, мурувват, инсонпарварлик, савобталаблик каби бебаҳо инсоний фазилатларни қарор топтиришдаги аҳамияти ҳақида эса ҳар қанча гапирсак арзийди. Зеро, айнан шу кунни ота-оналар, дўсту биродарлар, хеш-уруғлар, табарруқ ёшдаги кексалар зиёрат қилинади, беморларнинг ҳолидан хабар олинади, меҳру мурувватга муҳтож кишиларга эътибор кўрсатилиб, уларга байрам қувончи улашилади.

Ҳайитга сўз ва кўз озодлиги, тил ва дил поклиги байрами дея таъриф берган ҳазрат Алишер Навоийнинг машҳур байти айнан шу кун учун битилгандай:

*Кимки бир кўнгли бузғунинг хотирин шод айлағай,
Онча борким, Каъба вайрон бўлса обод айлағай...*

Ёнги Ҳадиси шарифда битилган ҳикматни ёд этайлик: “Амалларнинг энг афзали мўмин кишининг қалбига хурсандчилик улашишидир”.

Ҳайит хурсандчилик, яхши кайфият ва эзгу, савобли ишлар, тинчлик-тотувлик, биродарлик тантанаси сифатида биз учун алоҳида қадрли байрам. Назаримда, айниқса, бугун, дунё “киприкдаги ёш томчисидай” титрабгина турган, давлатлар ўртасидаги муносабатларда чигалликлар авж олиб, баҳслар муҳораба майдонларига кўчган синовли паллаларда бундай умуминсоний айёлларнинг қадри минг чандон ошаётгандай.

Зеро, ҳассос шоиримиз Абдулла Орипов айтганидек:

*Ҳайит кунларида жанглار ҳам тўхтаб,
Қилчлар қинига қайтиб киргувси...*

Шундай бўлсин. Ҳайит айёми дунёнинг энг қиммат бойлиги бўлган тинчликнинг, мусаффо осмоннинг қадрига етишга ундаб тургандай бизни.

Кун кеча мухтарам Президентимизнинг “Муборак Рамазон ҳайитини нишонлаш тўғрисида”ги қарори эълон қилинди. Қарорда, жумладан, шундай дейилади: “Раҳмат ва мағфират нуллари ёйиладиган ушбу саодатли кунларда кам таъминланган ва эҳтиёжманд оилалар, ногиронлиги бўлган шахсларга моддий ва маънавий ёрдамлар кўрсатилаётгани, барча ҳудудларимизда кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида эҳсон дастур-хонлари ёзилиб, эл-юртимизнинг тинчлиги, бахти ва келажаги учун дуойи фотиҳалар қилинаётгани бу ойнинг файзу тароватини янада оширмақда.

Ҳеч шубҳасиз, бундай савобли ва олийжаноб ишлар ер юзидаги барча инсонларни доимо дўст ва биродар бўлиб яшагга даъват этадиган муқаддас ислом динимизнинг эзгу ғояларини чуқур ҳис этган ҳолда, мамлакатимиздаги тинчлик ва барқарорликни, турли миллат ва конфессиялар ўртасидаги тотувликни мустаҳкамлашга, бугунги ёруғ ҳаётимизнинг қадрига етиб, уни янада обод ва фаровон этишга хизмат қилмоқда”.

Демак, муборак Рамазон ҳайити кунларида янада яққол намоён бўладиган ана шундай анъана ва қадриятларимизни асраб-авайлаш ҳамда кенг тарғиб этиш бизнинг бош вазифаларимиздан бири бўлиб қолмоғи лозим. Зеро, асло унутмайликки, юртимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохоту ютуқлар, инсонпарвар сиёсат, инсон қадри улуғлини — буларнинг бариси тинчлик ва хотиржамлик неъматларининг ҳосилаларидир. Бундай неъматлар учун шукроналар айтайлик, уларнинг қадрига етайлик.

Йидул фитр кечиримлилик байрами ҳамдир. Халқимизга хос бўлган бу фазилат ҳамиша ва ҳар жойда намоён бўлиб келган.

Рамазон ҳайити муносабати билан Президент Шавкат Мирзиёев жазо муддатини ўтаётган ҳамда қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган 426 нафар шахсни афв этиш тўғрисидаги фармонни имзолади. Демак, шу кунлари юзлаб оилаларда қувонч кўз ёшлари, ҳаяжон...

Ўзбекистон “Адолат” СДПнинг кўпмингсонли аъзолари номидан барчаларингизни Рамазон ҳайити билан самимий муборакбод этамиз! Яна бир бор улуғ шоиримиз Абдулла Ориповнинг ҳикматли сўзлари билан айтганимизда, ўтар ҳар лаҳзамиз бир ҳайит бўлсин! Жаннатмонанд Ватанимиз ҳаммиша обод, ҳаётимиз эса тинчлик-хотиржамлик ва фаровонликда кечсин!

Замонавий тиббий жиҳозлар бор-у, лекин малакали шифокорлар йўқ

ХОТИН-ҚИЗЛАР ЎЗ ҲАҚ-ҲУҚУҚЛАРИНИ ЯХШИ БИЛИШЛАРИ ЛОЗИМ

Ўзбекистон «Адолат» СДП Марказий аппарати, Тошкент шаҳар Кенгаши ҳамда Ўзбекистон Миллий университети ҳамкорлигида «Жамиятда хотин-қизларнинг сиёсий-ҳуқуқий билимларини ошириш, оилада зўравонликнинг олдини олиш» мавзусида навбатдаги давра суҳбати ташкил этилди.

2

*Ҳайит кунларида жанглар ҳам тўхтаб,
Қилчлар қинига қайтиб киргувси.
Мўминлар эгизак жонларга ўхшаб,
Ўзгага боққан чоқ ўзни кўргувси.*

*Умидвор ҳар кимса топиб қушойиш,
Қоронғу дилларга ёқиб тургай нур.
Уйқуда фарозат, юртда осойиш,
Дуолар ижобат, ниятлар манзур.*

*Адоват, ҳасадни қасб этган инсон,
Майли шоҳ, ё гадо, ё сайид бўлсин.
Илоё барига бахш этсин иймон,
Ўтар ҳар лаҳзаси бир ҳайит бўлсин.*

6

“Махтумқули сўзин бари насихат”

... мутафаккир адибнинг мана бу қайроқи фикрлари ҳам яшашда давом этиб, бани башар маънавиятига хизмат қилаверади:

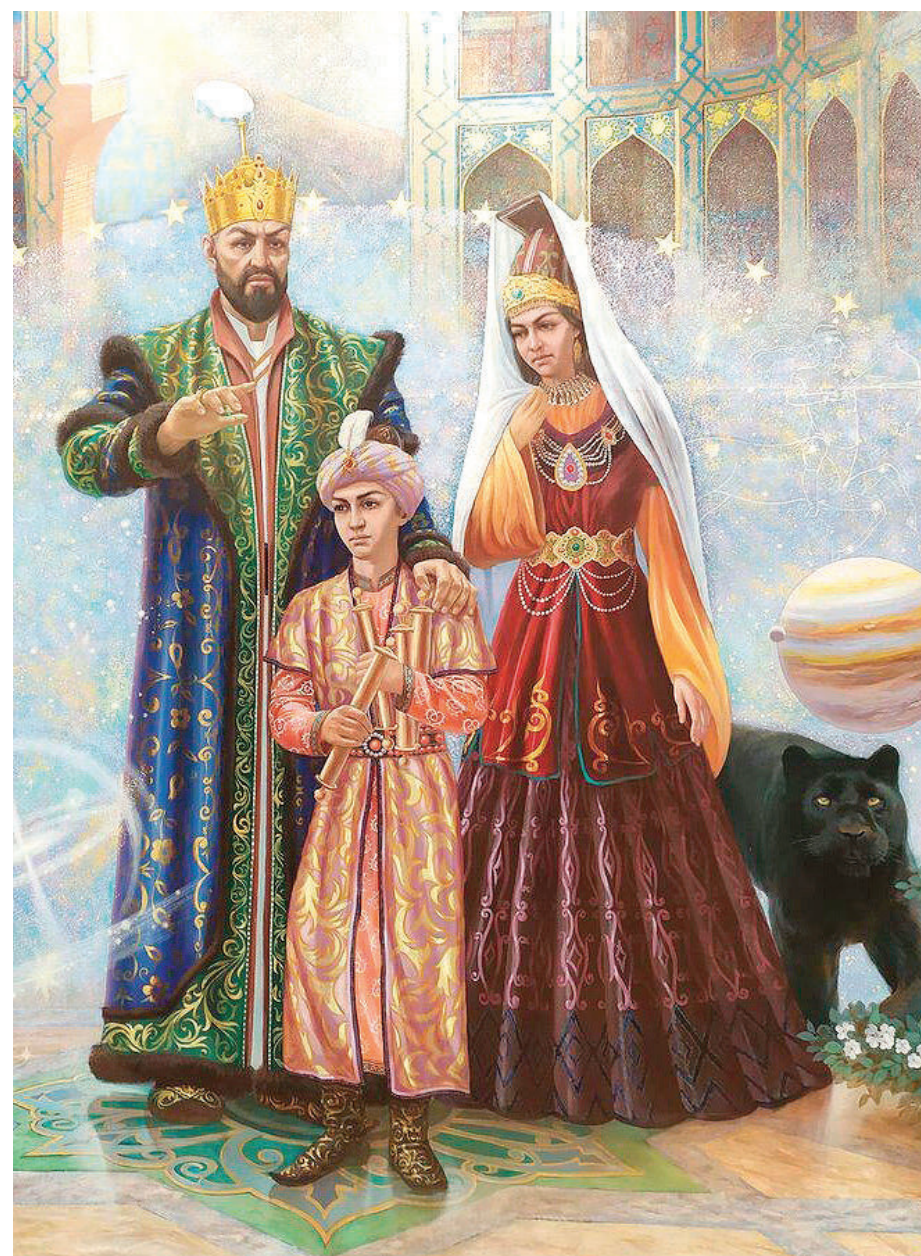
*Иқболнинг уйғонса, давлат ёр бўлса,
Тоққа тишинг урсанг, тошини синдирар.
Толеинг терс келса, бахтинг шўр бўлса,
Ҳатто юмшоқ ҳолва тишини синдирар.*

5

“Ишлагандай бўлайлик”

Улар ўзларини жўшқин фаолият юритаётгандек, яъни ўзларига юклатилган вазифаларни қойилмақом бажараётгандек кўрсатишади. Аслида эса кун бўйи майда-чуйда юмушлар, ғийбат билан шуғулланишади. Баъзилари ҳатто қорасини ҳам кўрсатмайди.

Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 688 йиллиги

*Амр этдимки, — ҳар бир шаҳар, ҳар бир қишлоқ
масжид, мадраса ва хонадонлар бино қилсинлар, фақир
мискинларга ланқархона(мусофирхона) солсинлар ва
уларда ишлаш учун табиблар тавинлансинлар. Ҳар бир
шаҳарда, дорул-аморат(хукмдор саройи) ва дорул-адолат
(адолат саройи) қурсунлар.*

АМИР ТЕМУР

5

Хотин-қизлар ўз ҳақ-ҳуқуқларини яхши билишлари лозим

1 Миллий университетнинг тадбирлар залида бўлиб ўтган анжуманда партия Марказий аппарати ҳамда Тошкент шаҳар кенгаши ходимлари, халқ депутатлари Тошкент шаҳар ва Олмазор туман Кенгаши депутатлари, университет жамоаси, талаба ёшлар, партия экспертлари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этишди.

Тадбирда юртимизда хотин-қизлар Гендер тенглигини таъминлаш борасида давлатимиз томонидан олиб борилаётган кенг кўламли ишлар самараси ўлароқ, ижтимоий, иқтисодий, шунингдек, сиёсий соҳаларда ҳам хотин-қизларимизнинг иштироки кенгайиб бораётгани алоҳида эътироф этилди.

— Бугунги кунда мамлакатимизда хотин-қизлар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг жамиятда эркаклар билан тенгма-тенглик асосида илм олиши, касб танлашининг ҳуқуқий асосларини таъминлаш мақсадида қатор қонунлар қабул қилинган, — деди «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши

раиси **Робахон Махмудова**. — Барчамиз бу борада олиб борилаётган ишлар, истиқболли лойиҳалар йилдан-йилга ўзининг ижобий самарасини бераётганига гувоҳ бўляпмиз. Бироқ, амалга оширилаётган ишларнинг кўламига қарамай, мамлакатимизда зўравонликка учраётган, ҳақ-ҳуқуқлари поймол этилаётган хотин-қизларимиз ҳам йўқ эмас. Зўравонликка учраётган, тазйиқ ва босим остида яшаётган хотин-қизларимиз борасидаги статистика энг огрикли нуқталаримиздан бири. Бироқ, бу каби нохуш ҳолатлар фақатгина жамиятдаги ижтимоий иллатлар оқибатида эмас, балки ўз ҳақ-ҳуқуқларини яхши билмаслик оқибатида ҳам содир этилмоқда. Шу нуқтаи назардан, мамлакатимиз хотин-қизларининг сиёсий, ижтимоий, иқтисодий фаоллигини юксалтириш баробарида, сиёсий саводхонлигини ошириш олдимизда турган энг долзарб масалалардан биридир.

Маълумот ўрнида айтиб ўтиш

керакки, бугунги кунда Ўзбекистон «Адолат» СДП аъзолари 647 077 нафарни ташкил этиб, шундан 330 100 нафари, яъни 51 фоизи хотин-қизлардир.

Ҳозирда партиянинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси аъзоларининг 13 нафарини (62 фоиз), халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлардаги депутатларининг 255 нафарини (31 фоиз), партияимиз аъзоси бўлган сенаторларнинг 3 нафарини (33 фоиз) хотин-қизлар ташкил этади. Партия тизимида фаолият юритаётган ходимларнинг 99 нафари (25 фоиз) хотин-қизлардан иборат.

«Адолат» СДП фаолияти ва Сайловолди дастурида хотин-қизларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, уларнинг ижтимоий ҳаётдаги ролини, ижтимоий-сиёсий мақомини янада ошириш, иқтидорли ҳамда юқори малакали хотин-қизларни давлат бошқаруви ва сиёсатга фаол жалб этиб бориш, аёллар ва болаларга нисбатан зўравонликнинг олдини олиш устувор йўналишлардан бири сифа-

тида белгилаб олинган.

— Бугунги кунда орамизда «Қиз боланинг ўрни — фақат уйда, ошхонада» деб ўйлайдиганлар ҳам борлиги го-янда ачинарли, — деди Миллий университет ректори, техника фанлари доктори, профессор Иномжон **Мажидов**. — Минг афсуски, жамиятимизда қиз бола бахтини фақат турмуш қуриши билан боғлайдиганлар ҳам кам эмас. Бироқ, айрим инсонлар фикр қилганидек, «қиз болани вақтида узатиб қутулиш» билан уларни бахтли қила олмаймиз. Аксинча, хотин-қизларимизга касб-хунар ўргатганимизда, илмни, маърифатли қилиб вояга етказа олганимиздагина уларнинг чинакам бахтли ҳаёт эгаси бўлишига замин тайёрлаган бўламиз.

Қизгин савол-жавобларга бой тарзда ўтган тадбир сўнггида партия сафиغا қабул қилинган бир гуруҳ педагог ва талаба ёшларга партия аъзолик билетлари тантанали равишда топширилди.

«Адолат» СДП Матбуот хизмати

Жамоатчилик назорати

Замонавий тиббий жиҳозлар бор-у, лекин МАЛАКАЛИ ШИФОКОРЛАР ЙЎҚ

«Адолат» СДП Элликқалъа туман кенгашининг фуқаролар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахлдор бошқа долзарб масалалар юзасидан ҳудудлар кесимида Скрининг ва перинаталь марказлари, аёллар тиббий маслаҳатхоналари, туғруқ комплекслари, репродуктив саломатлик ва патронаж хизматлари сифати бўйича тузилган ишчи гуруҳ томонидан туман тиббиёт муассасаларида ўрганиш ишлари олиб борилди.

Амангул ЕСЕМУРАТОВА, Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши матбуот котиби

Мутахассислар ҳамкорлигида тузилган саволномада кўрсатилган бандлар бўйича туман тиббиёт марказида шифокорлар ва у ерда даволанаётган болаларнинг оналари билан суҳбатлар ўтказилди.

Аниқланишича, марказда чақалоқларни она сути билан озиқлантириш, кўкрак сутининг афзалликлари тўғрисида мунтазам равишда машғулотлар ва семинарлар ўтказилиб келинади. Ўрганишлар давомида она ва бола саломатлигини мустахкамлаш йўлида бир қатор камчиликлар ҳам аниқланди. Жумладан, бўлимда дори муолажаларини парентерал юбориш учун шприцли насослар етишмайди. Сифатли тиббий хизмат кўрсатиш учун яратилган шароитлар ва замонавий ускуналардан самарали фойдалана оладиган тажрибали кадрлар йўқ ҳисоби.

Масалан, туғруқ ва туғруққа ёрдам бериш муассасаларида штат бирлиги бўйича акушер-гинеколог, неонатолог, чақалоқлар реаниматологи етишмайди. Шунингдек:

- замонавий жиҳозлар билан таъминланиш даражаси қониқарсиз бўлиб, тиббий асбоб-ускуналардан ИВЛ, СРАР, реанимация ускуналари, кардиомонитор, чақалоқлар учун кувезлар етишмайди, айримлари умуман йўқ;
- онко-назорат хонаси талабга жавоб бермайди. Алоҳида хона, тиббий жиҳозлар билан таъминланмаган ва бўлим шифокори етарли малака даражасига эга эмас;
- туғруқхоналарда дори-дармонлар билан таъминланиш 60 фоиз;
- ўсмир қизлар ўртасида тиббий маданиятни ошириш бўйича ҳеч қанақа тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилмаган.

Албатта, бу муаммолар туманда она ва бола саломатлигини мустахкамлашга ўзининг салбий таъсирини кўрсатиши аниқ. Ўрганишлар давомида аниқланган муаммоларни жавобгар ташкилотларга тезда етказиш ва ҳал қилиш масаласи депутатлар эътиборида бўлди. Зеро, соғлом онадан соғлом фарзанд дунёга келади.

Фракция йиғилиши

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги «Адолат» СДП фракцияси йиғилишида «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига пиротехника буюмлари қонунга хилоф муомаласининг олдини олиш тизимини такомиллаштиришга қаратилган ўзгартиришлар киритиш ҳақида»ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

Инспекторлар ваколатлари кенгайтирилмоқда

Депутатлар қонун лойиҳасини муҳокама қилиш жараёнида партия Сайловолди дастурида белгиланган мақсад ва вазифалардан келиб чиқиб ёндашди. Ушбу лойиҳанинг аҳамиятига алоҳида тўхталиб, ундаги айрим нормалар бўйича бир қатор фикр, тақлиф ва тавсиялар беришди.

Таъкидланганидек, сўнгги йилларда мамлакатимизда пиротехника буюмларининг қонунга хилоф муомаласининг олдини олиш, ушбу йўналишдаги чора-тадбирлар самарадорлигини ошириш бўйича тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига пиротехника буюмларининг қонунга хилоф муомаласи билан боғлиқ ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлиқнинг мутаносиблигини таъминлашга ҳамда ушбу ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган таъсирчан чоралар кўриш зарурати юзага келмоқда.

Мазкур қонун лойиҳаси билан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига пиротехника буюмларининг қонунга хилоф муомаласи билан боғлиқ ҳар бир ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлиқни ҳуқуқбузарлиқнинг хавфлилик даражасидан келиб чиққан ҳолда белгилашни назарда тутувчи ўзгартиришлар киритилмоқда.

Шунингдек, ички ишлар органларининг профилактика инспекторларига мазкур маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисида баённомаларни расмийлаштириш ваколатини бериш тақлиф этилмоқда.

Мунозаралар давомида фракция аъзоси Таваккал Чориев қонун лойиҳасининг аҳамиятига тўхталиб, лойиҳани тайёрлаш чоғида соҳага доир халқаро ҳуқуқ ва хорижий давлатларнинг тажрибаси кенг ўрганилганлигини қайд этиб ўтди.

Депутатнинг таъкидлашича, қонун лойиҳасининг қабул қилиниши пиротехника буюмларининг қонунга хилоф муомаласига оид ҳуқуқбузарликлар содир этганлик учун жавобгарлик чораларини тегишлигича ажратиш ва қучайтириш орқали уларнинг профилактик таъсири оширилишига ҳамда пиротехника буюмларининг ноқонун муомаласига қарши курашиш давлат тизимининг янада мустахкамланишига хизмат қилади.

Қизгин муҳокамалар ва савол-жавоблардан сўнг, қонун лойиҳаси депутатлар томонидан қўллаб-қувватланди.

Инсон қадри улуғланаётган юртда

фуқаролар саломатлигини сақлаш бош мақсад

Дунёда шундай оғир хасталиклар борки, бундай касалликка чалинган беморлар ва уларнинг яқинлари фақатгина шифокордан нажот истайди. Ана шундай оғир касалликлардан бири, шубҳасиз, онкологик хасталиклардир. Афсуски, кейинги йилларда дунё бўйлаб бу дард билан оғриётган беморлар сони ортиб бораётгани ҳам сир эмас. Мамлакатимизда ушбу касалликларнинг олдини олиш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилаётгани эътиборга молик.

Яқинда Республика ихтисослаштирилган Онкология ва радиология илмий-амалий тиббиёт маркази, Ўзбекистон “Адолат” СДП Марказий Аппарати ва Тошкент шаҳар кенгаши ҳамкорлигида партиянинг “Саломатлик йўлида бirlashaylik” лойиҳаси доирасида “Аҳолига кўрсатилаётган тиббий хизматлар борасида яратилган шарт-шароитлар ва уларнинг сифатли тиббий хизматга бўлган эҳтиёжини қондириш” мавзусида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда Онкология маркази жамоаси, “Адолат” СДП ходимлари ва фаоллари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

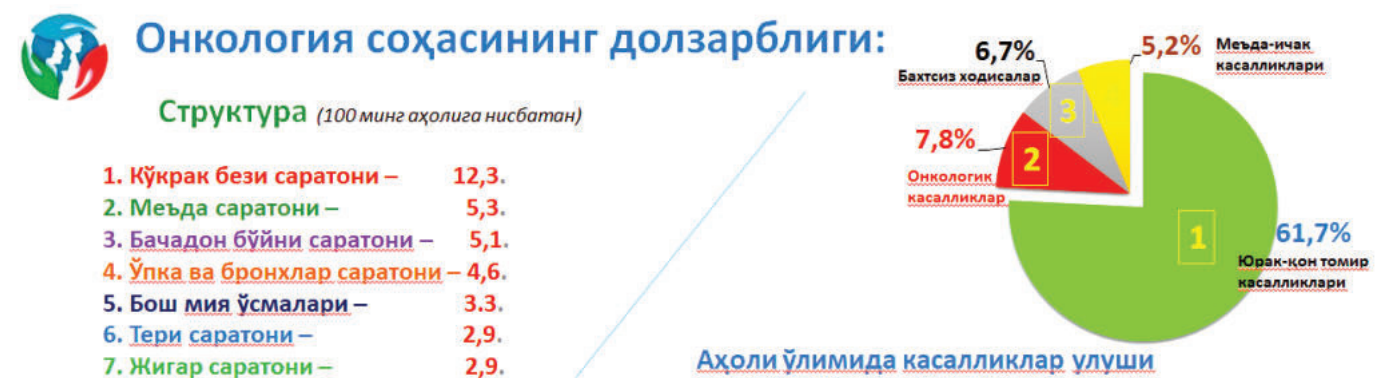
Сардор ҲАМРОЕВ, “Адолат” СДП Марказий аппарати бўлим бошлиғи

Марказ фаолияти билан яқиндан танишиш, “Адолат” СДП фаолиятини кенг тарғиб этиш, жамоатчилик орасида партиянинг танилувчанлигини ошириш мақсадида ташкил этилган мазкур тадбирда “Адолат” СДП Сийёсий Кенгаши раиси Робохон Махмудова иштирок этди ва маъруза қилди.

— Тирш жон борки, дардае чалинади, шифо излайди, — деди Робохон Махмудова ўз маърузасида. — Бирок шундай хасталиклар борки, бундай касалликлар номини эшитишнинг ўзиёқ оғриқли. Табиийки, бундай касалликка чалинган инсонлар саломатлигини тиклаш йўлида фаолият олиб борувчи шифокорлар меҳнатининг залвору ҳам оғир. Онкология соҳаси вакиллари бундай касалликни жуда яхши англашади. Онкологлар нафақат хасталик билан, балки беморлар руҳиятидаги умидсизлик, тушунулма ҳолати билан ҳам басма-бас курашишларига тўғри келади. Бу эса, албатта,

Кези келганда, юксак фахр билан эътироф этиб ўтишим керакки, партиямиз электоратининг катта қисми тиббиёт ходимларидан иборат. Партиямиз шу кунга қадар Сайловолди дастурида энг асосий тамойиллардан бири сифатида белгилаб қўйилган аҳоли саломатлигини мустақамлашга қаратилган қатор лойиҳаларни амалга ошириб келмоқда. Республикамиз бўйлаб хизмат кўрсатадиган барча онкология марказларидаги мавжуд муаммолар, ютуқ ва камчиликлар билан яқиндан танишиш мақсадида олиб борилган ўрраниш ишларимиз ҳам шулар жумласидандир. Пировад натижа, ўрғанишларимиз асосида соҳа ривожига ҳисса қўшувчи тақдирлар ишлаб чиқиш, фуқароларимиз оғирини енгиш, мушуқлини осон этишдан иборат.

Ҳақамизга маълумки, бутун дунёда бўлгани каби, юртимизда ҳам йил сайин онкологик касаллик-

радиология илмий-амалий тиббиёт маркази директори, тиббиёт фанлари доктори, профессор Мирзаголиб Тиллашайхов маъруза қилиб, соҳада олиб борилаётган ислохотлар, қўлга киритилаётган ютуқлар, ечимини кутаётган муаммолар ҳусусида батафсил тўхтади.

— Сўнги етти йилликда юртимизда олиб борилаётган тарихий ислохотларга барчамиз гувоҳ бўлаяймиз, — деди ўз сўзида Мирзаголиб Тиллашайхов. — Бугун Ўзбекистон “инсон қадри учун” тамойили асосида юксалиб бораётганини бутун дунё кўриб, тан олиб турибди. Ўтган йиллар мобайнида давлатимиз раҳбари томонидан ижтимоий соҳа бўлиши — тиббиётга, шу жумладан, онкология соҳасига катта эътибор қаратиб келинмоқда. Сўнги 6 йилда онкология соҳасида Президентнинг 4 та, Вазирлар Маҳкамасининг 3 та қарори қабул қилинганлиги ҳам муҳтарам Президентимиз раҳбарлигидаги ҳукуматимизнинг соҳага юксак эътибори намунасидир десак, адашмаймиз.

Кейинги йилларда мамлакатимизда фаолият олиб бораётган 16 та онкологик муассаса тўлиқ таъмирдан чиқарилди. Бундан олти-етти йил аввал бу муассасаларда 5 нур терапия ускунаси бўлган бўлса, бугунги кунда беморларга 27 та нур терапия ускуналари хизмат кўрсатмоқда. Яқин ўтмишда беморлар 5-6 ойлаб наъбат кутишган ёки мажбурликдан чет элларга даволанишга кетишган бўлса, бугун барча беморлар юртимиз онкология муассасаларида

наъбатсиз нур терапия олишмоқда. Биламиз, онкологик касалликни даволашда энг муҳим восита — бу кимё препаратларидир. Тасаввур қилинг, 6 йил аввал ўсмага қарши дориларга 1,2 миллион АҚШ доллари ажратилган бўлса, бугунги кунда бу маблағ деярли 11 баробар кўпайиб, 13,5 миллион АҚШ долларини ташкил қилмоқда. Кимё дорилари таъминоти ҳам 12-15 фоиздан 95-97% гача ошди.

Аваллари фуқароларимизни хорижа чиқиб кетишларига сабаб бўладиган яна икки омил — бу Позитрон-эмиссион томография (ПЭТ) ва Иммуногистохимия (ИГХ) текширувларининг юртимизда йўқлиги эди. Бугунга келиб эса давлат-хусусий шерикчилик асосида юртимиздаги барча онкологик беморларга зарур бўлган ПЭТ текширишлари давлат маблағлари ҳисобидан мутлақо бепул, наъбатсиз амалга оширилмоқда. ИГХ лабораториялари эса барча филиалларимизда янгидан ташкил этилиб, энг замонавий ускуналар ва 60 хилдан ортиқ реактивлар билан таъминланди. Натижада аҳоли тўлиқ бепул текширишлардан ўтказилмоқда. Бугунга келиб, бемор юртдошларимизнинг хорижий шифохоналарга мурожаат қилишларига умуман эҳтиёж қолмади.

Яратиб берилаётган имкониятлардан фойдаланиб, мутахассисларимиз чекка ҳудудларда бўлиб, ихтисослаштирилган онкология хизматини яхшилаш учун 50 000 нафардан ортиқ беморларни текшириб чиқишди. Ҳудудларда 2000 мартадан ортиқ маҳорат дарслари,

1300 марта семинарлар ўтказиб, салкам 800 нафар беморларда жароҳлик амалиётини бажаришди. Онкологик касалликлар билан самарали курашининг энг асосий омил, бу — уларни эрта, ҳали белги бермаган босқичларда аниқлашдир. Бунинг учун юртимизнинг барча ҳудудларига мобил маммографиялар харид қилиниб, юртимизда энг долзарб бўлган кўкрак беи саратони скрининги ўтказилмоқда. Шу кунгача юртимизда 1 500 000 га яқин аёлларда скрининг бажарилган бўлса, улардан 300 000 дан ортиғида маммографик скрининг ўтказилди. Аниқланган 1037

беморнинг 80%дан ортиғи эрта 1-2 босқичлардир.

Оғир, муштасам кузатув ва давога муҳтож бўлган беморлар учун Урганч ва Самарқанд шаҳарларида 2 та хоспис фаолият юритмоқда, Фарғона ва Тошкент шаҳарларида ҳам хоспислар қурилмоқда. Бундай хоспислар босқичма-босқич барча ҳудудларда қурилиши режалаштирилган.

Бачадон бўйни саратони профилактикаси мақсадида 9-14 ёшли қизларда 98% қамров билан одам пилломаси вирусига қарши эмлаш ўтказилмоқда. Шу мақсадларда Чирчиқ шаҳри ва Қорақалпоғистон Республикасида 30-55 ёшли аёллардан бачадон бўйни саратони скрининги тажриба тариқасида якунланди. Жорий йил бошида бундай скрининг республика бўйлаб ўтказилиши бошлаб юборилди.

2024 йил юртимиз онкология тизимида янада катта ислохотлар

“Аҳоли саломатлиги — улкан бойлик, жамиятнинг барқарор ривожланиши гаровидир. Биз аҳолига қафолатли тиббий хизмат кўрсатиш, тиббиёт ходимлари меҳнатини рағбатлантириш, замонавий технология ва даволаш усулларини кенг жорий қилиш, соғлиқни сақлаш тизимини қайта шакллантиришнинг давом эттириш тарафдоримиз.

Бизнинг соғлиқни сақлаш соҳасидаги устувор мақсадимиз — аҳолига барча даражада (республика, вилоят, туман, қишлоқ) юқори технологияли, ихтисослаштирилган ва малакали тиббий хизмат кўрсатиш тизими самарадорлигини таъминлашдан иборат. Биз касалланиш йўналишларини ўз вақтида аниқлаш мақсадида ихтисослаштирилган тиббий ёрдам кўрсатиш тизимида илмий-тадқиқот фаолиятининг охирига ютуқларини фол жорий қилиш тарафдоримиз”, деб белгилаб қўйилган.

ҳар бир ходимдан кеча-ю кундуз тиним билмай ишлашни, улкан сабр-тоқат ва фидойиликни талаб этади. Биз бугун мана шундай фидойи инсонлар меҳнат қилувчи шифо масканига марказ фаолияти билан яқиндан танишиш, жамоа билан дилдан суҳбатлашиш мақсадида йилгиди.

Қолаверса, бугунги тадбир давомида марказининг бир қатор раҳбар ва маъсул ходимларини партиямиз сафига қабул қилиш имкониятига эга бўлаётганимиздан хурсандимиз. Партиямиз сафи сиз каби фидойи, зиёли, жонқуяр маслакдошлар билан янада кенгайиб бораётганидан гоят манунимиз. Ҳаммангизга маълумки, партиямиз Сайловолди дастурида мамлакатимиз соғлиқни сақлаш тизимига алоҳида эътибор қаратилган. Бугунги кунга келиб, Сайловолди дастурида белгиланган бир қатор тақдирлар мамлакатимиз қонунчилигида ўз аксини топди. Замонавий, юқори технологияли, самарали тез тиббий ёрдам хизматини шакллантириш чораларини қўриш, шош-инчак тез тиббий ёрдам хизматининг тезкорлиги халқаро эътироф этилган талабларга мос бўлиш, бошқаришнинг ахборот тизимини жорий қилиш ва моддий-техника базасини мустақамлаш борасидаги тақдирларимиздан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимиз тез тиббий ёрдам хизмати ислох қилинди.

лар кўпайиб бормоқда. Маълумки, 20-30 йил давомида тиббиётнинг энг мураккаб соҳаларидан бири саналган онкология ўз ҳолига ташлаб қўйилган эди. Шу боис кўплаб бемор юртдошларимиз хорижий давлатларга бориб даволанишга мажбур бўлишарди. Сўнги йилларда мамлакатимизда онкология соҳасидаги муаммоларни бартараф этиш борасида давлатимиз раҳбари томонидан тегишли қарорлар қабул қилиниб, бу йўналишда алоҳида ихтисослаштирилган тиббиёт маркази ва унинг ҳудудий филиаллари ташкил этилмоқда. Марказлар зарурий моддий-техника базалари билан таъминланмоқда. Бу эса ўз наъбатидан онкологик хасталиклар туфайли азият чекаётган минглаб ҳамюртларимиз оғирини енгиш, мушуқлини осон қилмоқда. Эндикунда кўп сонли беморлар хорижий давлатларда эмас ўз юртимизда даволаниш имкониятига эга бўлишмоқда.

Албатта, бу ўринда сиз — фидойи шифокорларнинг ҳиссаларини эътиборга олиш керак. Келажакда партиямиз ва марказ ўртасидаги ҳамкорлик асосида халқимиз манфаатига хизмат қилувчи самарали лойиҳаларни амалга оширамиз, деган умиддамиз.

Шунингдек, тадбирда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Бош онколог, Республика ихтисослаштирилган Онкология ва

Нур терапия муаммоси ҳал этилди!

Нур терапия ускуналари сони 27 тага етказилди

Буюк Британия «Elekta Infinity» фирмасининг 5 млн АҚШ доллари қийматдаги 2 та чизикли тезлаткичи РИОВАРИАТМ ва Тошкент шаҳри филиалида ишлаб турибди

Яна ўрнатилди: 11 гамма терапевтик ва 7 брахитерапевтик ускуналар

Муносабат

Янги йилнинг дастлабки уч ойи мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ҳаётига дахлдор ташаббус ва тадбирларга бой бўлди. Айниқса, Президент Шавкат Мирзиёев раислигида 20 февраль куни ижтимоий ҳимоя соҳасидаги устувор вазифалар муҳокамаси юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида кўтарилган масалалар, олдинга қўйилган мақсадлар мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар ижросини нафақат йил давомида таъминлашга, балки Ўзбекистоннинг яқин истиқболига хизмат қилиши билан аҳамиятлидир.

СОҒЛОМ ТУРМУШ
ТАРЗИ УЧУН
ҳаммамиз масъулмиз

Собир ТУРСУНОВ,
халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати

Аввало, шунга таъкидлаш керакки, йиғилиш тахлилий ҳамда танқидий руҳда ўтди. Тўғри, бугун мамлакатимиз ижтимоий соҳасида ижобий ўзгаришлар, ўсиш бор. Лекин шу билан бирга, ҳали қилиниши лозим бўлган ишлар, тўлиқ ва тўғри фойдаланилмаётган имкониятлар ҳам оз эмас. Давлатимиз раҳбари айна шу имкониятларни ишга солиш лозимлигини кўп таврларда, бу борада тегишли масъуллар зиммасига муҳим вазифалар қўйди.

Таъкидланганидек, ижтимоий соҳа 30 йил олдинги тизимда қолиб кетган, фақат давлат ажратган пулни тарқатиш билан шуғулланган. Бу айрим одамларни ўзини ўнглаб олишга эмас, ёрдам кутиб ашабга ўргатиб қўйган.

Мисол учун, соғлиқни сақлаш тизимида меҳнатга лаёқатли кишиларга ҳам нафақа тўлаб келинган. Ногиронлиги борларни тиббий ва ижтимоий ребилитация қилиш, касбга ўргатиш орқали ҳаётга қайтаришга етарлича эътибор берилмаган. Давлатимиз раҳбари бу тизимни тубдан ислох қилиш, ижтимоий ёрдамнинг манзиллилиги ва натижадорлигини таъминлаш зарурлигини алоҳида таъкидлаб, бу борада қилиниши лозим бўлган режаларни белгилаб берди.

Эътиборли жиҳати шундаки, энди ногиронлиги бўлган шахсларни ўқитиш, ишга жойлаш ва спортга жалб қилиш бўйича миллий тизим яратилади. Ногиронлиги бўлган шахсларга ишлаш ва касб-хунарга ўқишда тўсиксиз муҳит яратиш учун уларнинг "меҳнатга лаёқатини белгилаш" амалиётидан воз кечилади. Бунда ногиронлик касаллиққа қараб эмас, балки шахснинг мустақил ҳаракати, мулоқот қобилияти ва ижтимоий ҳаётдаги иштирокига қараб белгиланади.

Спортни ривожлантириш ассоциацияси ташкил этилиб, ногиронлиги бор шахслар маҳалладан бошлаб оммавий спортга жалб қилинади. Ижтимоий ҳимояга муҳтож инсонларда умид ва ўзига ишонч уйғотадиган бадий асарлар яратилади. Буларнинг бари жамиятда соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишга, одамлар соғлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Зеро, мамлакатимизда аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш давлатимиз сиёсатининг устувор вазифалари сифатида эътибор қаратиб келинмоқда. Бу борада ўндан ортқ меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган бўлиб, улар амалиётга самарали татбиқ этиб келинаётир. Давлатимиз раҳбари томонидан қабул қилинган "Ўзбекистон-2030" стратегиясида ҳам аҳоли саломатлигини сақлашга, соғлом турмуш тарзи масаласига алоҳида эътибор берилган.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ушбу жараёнларда, шубҳасиз, маҳаллий Кенгаш депутатларининг ҳам ўрни, вазифа ва ваколатлари бор. Бу ҳақда гап кетганда, Президентимизнинг 2024 йил 2 февралдаги "Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони алоҳида таъкидлаш жоиз.

Ушбу фармон билан жамият ва давлат ҳаётининг муҳим масалаларини ҳал этишда маҳаллий давлат ҳокимияти вакиллик органларининг ролини ошириш мақсадида халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларига ўтказилиши тақлиф этилаётган ваколатлар қаторида маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг алкоғоль ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилишини ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш соҳасидаги ваколатлари ҳам бор. Ушбу ваколат ва вазифалар жамиятда соғлом турмуш тарзини мустаҳкамлашга қаратилгани билан ҳам аҳамиятлидир.

Унга кўра маҳаллий давлат ҳокимияти органлари алкоғоль ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилишини ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш соҳасидаги давлат дастурларини амалга оширишда иштирок этади. Алкоғоль ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилишини ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш соҳасидаги ҳудудий дастурларини ишлаб чиқиши, тасдиқлаши ва бажарилишини таъминлайди. Аҳоли, энг аввало, йигирма бир ёшга тўлмаган шахслар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишга ҳамда алкоғоль ва тамаки маҳсулотларини истеъмол қилишнинг зарари тўғрисидаги билимларни тарқатишга қаратилган профилактика тадбирлари амалга оширилишини таъминлайди. Тегишли ҳудудда алкоғоль ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилишини ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш тўғрисидаги қонунчилик талабларининг ижро этилишига масъул этиб белгиланмоқда. Фуқароларнинг соғлигини алкоғоль ва тамаки маҳсулотларини истеъмол қилишнинг салбий таъсиридан ҳимоя қилиш, жамиятда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш масалалари юзасидан нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳамда фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан ҳамкорликни йўлга қўяди. Алкоғольга ёки никотинга қарам бўлиб қолган шахсларга тиббий-санитария ёрдами ни молиявий, моддий-техник, ташкилий жиҳатдан таъминлаш масалаларини ҳал этади.

Маҳаллий Кенгаш депутатлари ушбу вазифаларни ваколат эмас, улкан масъулият деб билишати. Қолаверса, "Адолат" СДП Сайловолди дастурида партия "Соғлом оила – соғлом жамият" концептуал ғояни амалга оширишга бел боғлаган.

Хулоса ўрнида айтганда, инсон учун энг муҳим неъматлардан бири тинчлик бўлса, иккинчиси саломатлиқдир. Шуқри, юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо. Бугунги кунда барчамиз юртимизда кечаётган ислохотларнинг иштирокисимиз. Мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларнинг барчаси "Инсон қадрини ўқитиш", деган эзу ғояни ўзида мужассам этган.

Адолатчилар “Яшил макон”
умуммиллий лойиҳасида
фаол иштирок этмоқдалар

Президентимиз раислигида жорий йил 29 март куни “Яшил макон” лойиҳаси доирасидаги ишлар ҳамда чиқиндиларни бошқаришни такомиллаштириш масалалари бўйича ўтказилган видеоселектор йиғилишида бу борада истиқболда амалга оширилиши лозим бўлган муҳим вазифалар белгилаб берилди.

Шундан келиб чиқиб, Бухоро вилояти ҳудудидан ўтувчи халқаро аҳамиятдаги М-37 магистраль йўлининг 111-114 километрлари қисми, Жондор ва Қорақўл туманларидан ўтувчи йўлнинг икки томонида 10 қатордан дароҳт экиш ишларига киришилди. Мазкур хайрли ишда халқ депутатлари Қорақўл туман Кенгаши депутати Раъно Шукруллоева фаол иштирок этди. Депутат икки кун давомида кўчат экишда қатнашиб, тошлоқ жойда боғ барпо этилишига ўз ҳиссасини қўшди.

– “Дароҳат экиш ва уни парвариш” лаш мажбурият эмас, қадриятдир, – дейди халқ депутатлари Қорақўл туман Кенгаши депутати Раъно Шукруллоева. – Кўчат экиб, боғ яратиш, атроф-муҳитни тоза ва озода сақлаш асрлар синовидан ўтган миллий қадриятлардир. Барчани “Яшил макон” умуммиллий лойиҳасида фаол иштирок этишга чақираман.

Боғ майдонига 1650 та гулжум, туя арча, саксовул каби сувни кам талаб қиладиган дароҳат ва бутта кўчатлари экилди.

Маълумотларга кўра, магистраль йўл бўйидан 4 километр ҳудуд 40 метр масофагача энлиқда фойдаланишга киритилиб, 10 қатордан (5 қатордан манзарали, 5 қатордан мевали) дароҳат кўчатлари экилади. Бу жараёнда қариб 50 гектар ер майдони ўзлаштирилиб, ўзига хос боғ яратилади.

“Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасида партияимизнинг Навоий вилоятидаги фаоллари дароҳат ва бутта кўчатларини экиш ишларини кенг миқёсда олиб бормоқда. Хусусан, Кармана туманида жойлашган Навоий халқаро аэропорти ҳудудидаги мавжуд бўш ерда вилоятда фаолият юритиб келаётган нодавлат нотижорат ташкилотлари, жамоат ташкилотлари ҳамда диний соҳа ҳодимлари иштирокида “Яшил макон” умуммиллий лойиҳасида доирасида 1200 донна манзарали кўчатлар экилди.

Аҳамиятлиси, лойиҳа доирасида экилаётган манзарали кўчатлар асосан вилоятнинг қуруқ ва кескин континентал иқлими мослигига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу эса ҳудуднинг катта қисми чўлликлардан иборат бўлган воҳанинг табиати учун низоҳатда муҳим аҳамиятга эга.

“Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасида мазкур боғнинг Навоий халқаро аэропорти ҳудудида барпо этилиши ҳам мамлакатимизнинг хориқликлар наздида ижобий имижини ошириши табиийдир.

Халқ депутатлари Сирдарё вилоят Кенгашининг бир гуруҳ депутатлари Янгйер шаҳар педагогика коллежида “Яшил макон” лойиҳаси доирасида ташкил этилган ҳашарда иштирок этиб манзарали ва мевали дароҳат кўчатлари экишди.

“Яшил макон” умуммиллий лойиҳасидан кўзланган асосий мақсад табиатда яшилликни кўпайтириш, об-ҳавонинг тозаллиги, иқлим мўстабиллигини сақлаш, боғдорчилик маҳсулотлари мўлчилигини таъминлашга ҳисса қўшишдан иборат. Зотан, шу азиз Ватан барчамизники. Шундай экан юртимизнинг ҳар қарич ерини асраб-авайлаш, атроф-муҳит тозаллигини сақлаш барчамизнинг шу юрт фарзанди сифатида адо этишимиз лозим бўлган муқаддас бурчимиздир.

“Яшил макон” лойиҳаси доирасида “Адолат” СДПнинг Тошкент вилояти кенгаши ҳодимлари ҳам жонбозлик кўрсатишмоқда. Тошкент вилоят кенгаши раиси Фармон Аллаев ҳамда халқ депутатлари Олмалик шаҳар Кенгаши депутати Фахриддин Матасимовлар “Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасида Олмалик шаҳрининг «Зарбулоқ» маҳалласида барпо этилаётган боғ ҳудудига турли хил мевали ва манзарали дароҳат кўчатларини экишдек эзу ишга бош-қош бўлмоқда.

“Яшил макон” лойиҳаси доирасида “Адолат” СДПнинг Тошкент шаҳар кенгаши вакиллари томонидан амалга оширилаётган ишлар ҳам

тахсинга сазовор. Хусусан, халқ депутатлари Шайхонтоҳур туман Кенгаши депутати Дилдора Исмолова бошчилигида 192-сонли умумтаълим мактабида турли хил мевали ва манзарали дароҳатлар, гул кўчатлари экилган бўлса, Тошкент шаҳар Олмазор туманида ҳудудни ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштиришга ҳисса қўшиш мақсадида ташкил этилган ҳашар чин маънода халқимизга хос бирдамлик ва ҳамжиҳатлик ифодаси бўлди. Ҳашарда халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши депутати Луиза Ҳикматова иштирок этди.

“Яшил макон” умуммиллий лойиҳасида партиянинг Хоразм вилоят кенгаши вакиллари кўпчилиқка бирдек намуна кўрсатмоқдалар. “Адолат” СДП Ботот тумани кенгаши депутати Шермат Матчановнинг саъй-ҳаракатлари билан партия фаоллари, туман «Дехқон бозор» МЧЖ ишчи ҳодимлари ҳамжиҳатлигида тумандаги «Беруний», «Меҳнатгули», «Навбахор» ва бошқа бир қатор маҳаллаларида “Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси доирасида ободончилик, кўчат ўтказиш ишлари уюшқоқлик билан олиб боришмоқда.

– Юртимизда турли байрамлар олдидан умумхалқ хайрия ҳашарини ўтказиш ва шу орқали ҳудудларни ободонлаштириш яхши йўлга қўйилган, – дейди туман кенгаши депутати Шермат Матчанов. – Миллатимиз анъаналарига хос бўлган ҳашарнинг қадрият даражасига кўтарилашни ҳам бежиз эмас. Халқимиз ҳашарни меҳр-оқибат, ишонч ҳамда дўстлик ришталарини мустаҳкамловчи восита сифатида эъзозлаб келади. Халқимизнинг бирдам бўлиб, атроф-муҳит софлигини сақлашга, кўчат экиб, гўзаллик яратишга бўлган иштиёқи баланд.

Ҳашар давомида тумандаги Урганч қўчаси йўл бўйлари, «Дехқон бозор» МЧЖ олд қисми ҳам ободонлаштирилиб, 1000 туп мевали ва манзарали кўчат экилди ҳамда дароҳатларга шакл берилди.

Бухоро, Навоий, Сирдарё, Тошкент, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳар кенгашлари матбуот хизмати билан ҳамкорликда тайёрланди

Партиядошларимиз

Фаолимиз танлов ғолиби

Сўнгги йилларда юртимизда барча соҳаларда бўлгани каби таълим тизимига, хусусан, ёшларнинг сифатли таълим олишидан тортиб, уларнинг тарбиясига муносиб ҳисса қўшиб келаётган ўқитувчиларнинг мавқеини оширишга қадар алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Яратиб берилаётган имкониятлардан самарали фойдаланиб, таълим жараёнида турли ташаббусларни амалга ошириб келаётган ўқитувчилардан бири Жиззах вилоят юридик техникуми “умумтаълим фанлар” кафедраси мудири Ҳожиакбар Муҳаммадиевдир. У 2013 йилдан буён таълим жараёнини янада ривожлантириш, мустақил, кенг дунёқарашга эга, билим даражаси бўйича халқаро талабларга жавоб берадиган баркамол авлодни тарбиялаш борасида самарали меҳнат қилиб келмоқда.

“Адолат” СДП фаоли Ҳ.Муҳаммадиев 2022 йилда “Ўзбекистон Конституциясининг 30 йиллиги”, “Илм-фан фидокори” эсдалик нишонлари билан, 2023 йилда “Илм-фан ифтихори”, “Таълим фидойиси” кўкрак нишонлари билан тақдирланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг 2022 йил 3 августдаги буйруғи билан мақола чоп эттирган бўлиб, шундан 3 таси халқаро, 6 таси республика миқёсдаги мақолалардир.

Яқинда эса Ҳожиакбар Муҳаммадиев Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан юридик техникумлари ва Тошкент давлат юридик университети қошидаги академик лицей ўқитувчилари ўртасида ўтказилган “Йилнинг энг яхши ўқитувчиси” танловининг республика босқичида иштирок этиб, биринчи ўринни эгаллади ҳамда Адлия вазирлигининг 1-даражали дипломи ва 10 миллион сўм пул мукофотини қўлга киритди.

Эътиборли жиҳати шундаки, изланувчан устоздан таълим олган ўқувчилар ҳам вилоят ҳамда республика даражасидаги танлов ва мусобақаларда муносиб иштирок этиб, фахрли ўринларни қўлга киритиб келишмоқда.

Жиззах вилоят кенгаши матбуот хизмати

СОҲИБҚИРОН ЭҲТИРОМИГА САЗОВОР БЎЛГАН АЛЛОМА

Тўлқин ҲАЙИТ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

Улуғларнинг ишлари ҳам улуғ бўлади. Соҳибқирон Амир Темурнинг илм аҳли, ижодкорлар, хунармандлар, истеъдодли йнгит-қизларга нисбатан оталарча ғамхўрлик қилгани тарихдан маълум. Истеъдодли зотларни Амир Темурдек улуғ ҳукмдорнинг ўз бағрига олиб, уларни қўллаб-қувватлаши унинг эзгу ишларидан бири эмасми? Масалан, Усмонийлардан чўчигани учун гоҳо ўзи ҳақидаги ҳақиқатга зид афсона, ривоятларни асарига киритган Ибн Арабшоҳни оиласи билан Самарқандга олиб келиб, ишлаш учун қулай шарт-шароит яратиб бермаганда, ким бўлади, у дунёга танилармиди, йўқмиди?

Биз бугун халқимизга ҳақиқатни айтаётганимиздан, тарихимизнинг мустақллақчилиги йилларида бузилган жиҳатларини тўғрилаб, элимизга етказётганимиздан хурсандмиз. Ҳақ гап шуки, соҳибқирон Амир Темур қаерда бир истеъдодли одамни кўрса, албатта, унинг суҳбатига ошиққан, керак бўлса, унга ҳомийлик қилиб, баракали ижод этишига кўмак берган. Ибн Арабшоҳдан ташқари, Ҳофиз Шерозий, Шоҳмалик, Тафтазо-ний... Уларнинг ҳамма-ҳаммасига соҳибқироннинг ёр-дами теккан. Жумладан, Мир Саййид Шариф Журжонийни ҳам 1387 йилда Самарқандга олиб келган ва ўзи қурдирган “Дор уш-шифо” мадрасасига мударрис этиб тайинлаган. “Темур тузуклари”нинг “Дини ша-рият тузуғи” бўлимида Мир Саййид Шариф Журжонийдан мактуб олгани ҳақида айтилганки, бу манба-нинг биз учун аҳамияти катта бўлиб, Журжонийнинг ҳаёти ҳақида кўпроқ маълумотларга эга бўлишимизни тақозо этади.

Демак, исмдан бошлаймиз. Бу зотнинг асл исми Али ибн Муҳаммад ибн Али Ҳусайн Журжоний бў-либ, манбаларда қайд этилишича, милодий 1339 (740 хижрий) йилда Астробод яқинидаги Тоғу қишлоғида туғилган. 1403 йилда Шерозда вафот этган.

Бизгача етиб келган манбалар олимнинг ёшлик йилларидан бошлаб фалсафа, мантик ва тилшуно-сликка жуда қизиққанлиги ҳақида аниқ маълумот бе-ради. Бу ўринда биз унинг 1365 йилда таълим олиш учун Хиротга, машхур файласуф Кутбиддин Муҳам-мад ар-Розий ат-Тахтоний ҳузурига борганини айтиб ўтишимиз мумкин. Лекин бу пайтда анча кучдан қо-либ, қариган Тахтоний оловқалб йигитнинг талабига жавоб беролмаслигини англаб, унга Мисрга, ўз шо-гирди Муборакшоҳ ҳузурига боришни маслаҳат бе-ради. Афтидан, Мисрга боришга ёш Журжонийнинг имконияти бўлмаган. Зеро, манбаларда унинг 1368 йилгача Хиротда истиқомат қилгани келтирилади.

Бўлажак олимнинг ўша пайтлари файласуф Муҳаммад Оксарийнинг фалсафий қарашлари би-лан қизиққанлиги, мантиқшуносликка оид асарлари билан танишгани эътиборимизни тортади. Кўп ўтмай ёш олим айнан шу файласуфдан таълим олиш учун Қорамон шаҳрига бориб, унинг шоғирди Муҳаммад Мулло Фанокий билан дўст тутинди. Яна манбалар қайд этадики, икки дўст 1370 йилда Мисрга бориб, тўрт йил давомида Муборакшоҳ билан Акмалид-дин ал-Бобартийлардан сабоқ олишди. Бизнингча, Журжоний фақат шу илм билан қониқмаган, савия-сини ошириш учун 1374 йилда Истанбулга бориб, из-ланишларини давом эттиргани шуни кўрсатадики, де-мак, у ўз устида ишлашдан, бу йўлдаги меҳнат-ма-шаққатлардан чўчимаган. У ердан қачон қайтгани аниқ айтилмаган, аммо унинг 1387 йилгача Шерозда яшагани аниқ.

Самарқанд Мир Саййид Шариф Журжонийнинг ҳа-ётида муҳим аҳамият касб этади. Кўп эмас, оз эмас, нақ йилгирча йил давомида у Турон давлатининг улуғ пойтахти, илм ва фан маскани, гўзал ва бетакрор Са-марқандда яшди, фозиллар илмидан баҳраманд бўлди, жуда катта тарихий воқеаларни ўз кўзи би-лан кўрди, дунёқараши, тафаккури ошди, йирик фай-ласуф, мантиқшунос олим бўлиб етишди. Айниқса, Мирзо Улугбекдек улуғ ҳукмдор ва йирик олимнинг унинг дунёқараши шаклланишида катта таъсири бор-лигини алоҳида қайд этиб ўтиш керак.

Олим буларга шундай таъриф беради: “Йўқ бўлиши мум-кин бўлмаган, бор бўлиши эса зарур бўлган нарсa “Вожиб ул-вужуд”, дейилади. Борлиги ҳам, йўқлиги ҳам зарур бўлмаган нарсa “Мумкин ул-вужуд”, деб аталади”. “Вожиб ул-вужуд” нима? Бу Тангри! “Мумкин ул-вужуд”-чи? Моддий олам!

Журжоний эллиқдан ортиқ асарлар ёзган. Унинг “Астрономияга оид сайланма шарҳ”, “Носирий таз-киратига шарҳ”, “Таърифлар”, “Мантиқ усули”, “Му-нозара олиб боришнинг қоидалари ҳақида рисола”, “Мантиққа ўрта хулоса”, “Мерос бўлиш мажбурия-ларининг Сарожий таърифига шарҳ” ва бошқа асар-лари ўзига хос аҳамиятга молик асарлар ҳисобла-нади. Уларда қуйидаги фалсафий масалалар ўз ифодасини топган:

- борлиқ ҳақидаги таълимот;
- қоинок жумбоқлари;
- модда ва унинг шакллари;
- жонсиз ва жонли дунёнинг хусусиятлари;
- тил ва тафаккур алоқалари;
- мантиқий фикрлаш таълимоти;
- жисмоний тарбия ва руҳий муолажалар, му-носабатлар.

Албатта, ўрганишларимиз жараёнида Журжоний нимага интилди, унинг бу илмларни ўзлаштириш-дан асосий мақсади нима эди, деган саволлар ол-димизга кўндаланг бўлади.

Олимни қоинок сирлари, инсон ва унинг ақл-зако-вати кўпроқ қизиқтирди ва буларни қамраб олувчи дунёнинг умумий манзарасини баён этишга ҳара-кат қилди. Яъни, Журжонийнинг ўзига хос ақида-си шундан иборатки, у борлиқ манзарасини босқич-ма-босқич тушунтиришга ҳаракат қилди.

“Дунёни акс эттирувчи кўзгү” рисоласининг би-ринчи боби “Вожиб ул-вужуд” ва “Мумкин ул-вужуд” мавжуд эканлигини асослашга бағишланган.

Олим буларга шундай таъриф беради: “Йўқ бў-лиши мумкин бўлмаган, бор бўлиши эса зарур бўл-ган нарсa “Вожиб ул-вужуд”, дейилади. Борлиги ҳам, йўқлиги ҳам зарур бўлмаган нарсa “Мумкин ул-вужуд”, деб аталади”. “Вожиб ул-вужуд” нима? Бу Тангри! “Мумкин ул-вужуд”-чи? Моддий олам!

Бир сўз билан айтганда, Журжоний Шарқ мам-лакатлари мантиқий тафаккурини янада ривожлан-тирди.

XIV-XVI асрларда, яъни Амир Темур ва Темурий-лар даврида Журжонийнинг ижоди катта аҳамиятга эга бўлди.

Айнан Журжонийнинг улкан илмий изланишлари натижаси Мирзо Улугбек академиясининг вужудга келишида ҳам ўз таъсирини ўтказди, чунки олим-нинг кўплаб шоғирдлари бу илмий марказнинг не-гизини ташкил этди.

Хулоса ўрнида айтиш керакки, Журжонийнинг ил-мий меросини ҳар томонлама тўлиқ ва изчил ўрга-ниш бугунги кунимиз учун ҳам наф келтиради.

Махтумқули Фироғий
таваллудининг 300 йиллиги

“МАХТУМҚУЛИ СЎЗИН БАРИ НАСИҲАТ”

Президентимизнинг “Буюк туркман шоири ва му-тафаккири Махтумқули Фироғий таваллудининг 300 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида”ги қа-рори, аввало, улуғ шоирга қолаверса ўзбек ва турк-ман халқлари ўртасидаги азалий қардошлик, дўст-лик ришталарининг мустаҳкамлигига алоҳида эҳти-ром ифодасидир. Бу қарор ўзбек ижодкорларининг, олимларининг улуғ мутафаккир ижодий фаолиятини тадқиқ ва тарғиб қилишга кенг имкониятлар очиб беради.

Махтумқули ижоди кўплаб чашмалардан сув ичган: улар – Қуръони Карим ва унга ёзилган тафсирлар, Ҳадиси шариф ва диний адабиётлар, тасаввуф фалса-фаси ва шеърляти, Шарқ мумтоз сўз санъати ва халқ оғзаки ижоди. Шунинг учун шоир ижодида исломий мавзуларни ҳам, сўфиёна руҳни ҳам, халқона оҳанг-ларни ҳам, мумтоз адабиёт таъсирини ҳам кўрамиз – улар ўзаро омухта бўлиб, Махтумқули асарларининг юксак бадиияти, таъсирчанлиги ва умрбоқийлигини таъминлаган. Лекин панд-насиҳат ориф шоир шеъ-риятининг бош йўналишини ташкил этади.

Эргаш ОЧИЛОВ,
филология фанлари номзоди,
Туркменистоннинг халқаро
“Махтумқули Фироғий” медали совриндори

Шунинг учун ҳам у дидактик шоир сифатида машхур. Унинг, хусусан, “Екканча бўлмас”, “Фош этар сени”, “Кўринг”, “Мурувват яхши”, “Йироқ айла ўзингни”, “Мол яхши”, “Молига ет-мас”, “Сўзи ўтар жонингдан”, “Суҳбат яхшидир”, “Ёр айлар”, “Қадрин на бил-син?”, “Сўзига етмас”, “Бош тикар”, “Ту-шига етмас”, “Муҳтож айлама”, “Елдим де”, “Айрилса”, “Айрилмас”, “Тошни синдирад”, “Молга қарамас”, “Туз ҳам бўлмаса”. “Қўлда бори бўлмаса”, “Ёт бўлар” каби бир неча ўнлаб шаклан-гўзал, мазмунан теран бадиий юксак шеърлари Шарқ панднома адабиёти-нинг дурдоналари қаторидан ўрин ол-ган.

Махтумқули шеърларида халқона фалсафа кучли, панд-насиҳат етакчи – у кўрган-кечирганларини қаламга олиб, улар юзасидан хулосалар чиқаради. Бу фикрларнинг ҳикмат каби жаранглаши шундан:

Қаноат қил, иззатда тут ўзингни,
Там билан сарғайтирма юзингни,
Ҳар номарда ҳайф айлама сўзингни,
Сўзининг биносин йиққанча бўлмас.

Шоир мавзун ҳаётдан олганидек, унинг ифодаси учун хизмат қиладиган тимсолу ташбеҳларни ҳам қундалиқ турмушдан қидиради ва ҳеч ким эъти-бор бермайдиган нарсалар воситасида ўз фикрини образли акс этириб, гўзал ва таъсирчан ҳикмат яратади. Чунончи, куйидаги тўртликда кўнгли қора ким-сани кўмирга ўхшатади: кўмирга яқин-лашсанг, қораси юққанидек, ичи қора билан юрсанг, касофати уради:

Кўнгли қора билан бўлманглар улфат,
Юқар ундан турли-туман касофат,
Кўмирга ҳар қанча айласанг иззат,
Манглайга қораси юққанча бўлмас.

Бир умр халқ ичида яшагани, халқ дарду ташвиши билан нафас олгани, ҳаётнинг бутун баланд-пастини кўр-гани, аччиқ-чуқугини тоғгани, инсон феълининг турфа турланиш-тусла-нишларини кузатгани, кишиларнинг ўзаро муносабатларига гувоҳ бўлгани, одам боласи табиатида хос фазилат ва иллатларни яхши ўргангани, қисқаси, турмуш қозонида қайнаб пишгани учун ҳам шоирнинг фикрлари ниҳоятда ҳа-ётий, сўзлари фавқуллода содда ва са-мимий, ташбеҳлари оҳорли ва табиий – у барчанинг ҳаёлида айланиб юрган, тилининг учиде турган гапларни улар кутганидан ҳам тўғри, аниқ, лўнда, кес-

кин, гўзал ва таъсирчан бир йўсинда айта олганлиги учун каттаю кичикнинг бирдай эътирофига сазовор бўлган. Асрлар кечса, замонлар алмашса-да ўз аҳамиятини сира йўқотмай, билъ-акс долзарблик касб этиб келаётгани бу ҳикматларнинг нафақат мазмунан теран, бадиий баркамол, айна пайтда ҳаётга ҳамнафас эканлиги билан ҳам изоҳланади. Чиндан ҳам, то кишилик жамияти мавжуд бўлиб, инсонга хос туйғу-кечинмалар, орзу-интилишлар, фазилату иллатлар яшар экан, мутафак-кир адибнинг мана бу қайроқи фикр-лари ҳам яшашда давом этиб, бани ба-шар маънавиятига хизмат қилаверади:

Иқболинг уйғонса, давлат ёр бўлса,
Тоққа тишинг урсанг, тошни синдирад.
Толенин терс келса, бахтинг шўр бўлса,
Ҳатто юмшоқ ҳолва тишини синдирад.

Яхшилар ёнида юргил сен ўзинг,
Дур бўлсин доимо сўзлаган сўзинг,
Олимга ёндашсанг, очилар кўзинг,
Жоҳилга ёндашсанг, кўрдек бўларсан.

Махтумқули халқ мақол-маталлари, ҳикматли сўзлари, образли иборала-рини жуда яхши билади ва маҳорат би-лан уларни шеърлари қатига сингди-риб юборади. Чунончи, қуйидагилар ҳаётий ҳикматларнинг шоир томони-дан назм риштасига тизилган бадиий талқинларидир:

Дунёга тўймоқ йўқдир – бўлгунча
бўлсин дерсан.

Яхшига дуч этар мудом ёмонни,
Дунёдан ноилж ўтиб борадир.

Сўз ярасидан қочавер,
Тиғ яраси битар-кетар.

Айни пайтда, ўзи ҳам содда, ихчам, лўнда, теран ҳикматлар яратадики, улар нафақат туркман, балки барча туркий халқларнинг ҳикматли сўзлари ҳазинасидан жой олган:

Одам бор ҳар қанча едирсанг оздир,
Одам борки, еган нонига етмас.

Тўқсон хил ош-овқат бўлса қошингда,
Лаззат йўқ, ичида туз ҳам бўлмаса.

Махтумқули асарларининг асрлар давомида севиб ўқилиб ва эшитилиб келинаётганининг сабаби, улардаги маъно-мазмуннинг теран ва серқирралигидангина эмас, балки ана шу маъно-мазмуннинг гўзал ва таъсирчан бир шаклда ифодалангани, яъни бадиий юксаклиги билан ҳам боғлиқдир. Бу эса шоирнинг беқисс маҳоратга эга забардаст сўз санъаткори эканлигидан далолат беради.

Ёмон тил олдида заҳарли илон –
Чақса-да, бир чивин чаққанча бўлмас.

Махтумқули қатор ҳикматларида халқ бошидан ўтган, дилидан кечган, лекин тилига келмаган фикрларни жуда топиб айтади. Айтайлик, одам боласи кўпинча қўл етмас орзулар оғушида яшайди. Олдидаги нақдини кўйиб, узоқдаги насияни кўзлайди. Ас-лида ҳаётга син солиб боқса, одамлар турмушини кузатса, оддийгина инсо-ний бахт ҳам ҳаммага насиб этавер-маслигига ишонч ҳосил қилади. Буни шоир содда ва оддий тарзда қуйида-гича ифодалайди:

Яхши аёл, яхши ўғил, қиз, қардош –
Бу давлат ҳар кимнинг қўлига етмас.

Халқ тарихи, адабиёти ва ҳаётини чуқур билган доғишманд шоир теран фикрларини халқона содда ва лўнда бир тарзда шеърий мисраларга тизади. Бу шеърлар халқ доғишманди ёрқин намунасидир. Махтумқули асарлари-нинг умрбоқийлигини таъминлаган энг асосий омил худди шу.

Шоир шеърларида яхши ва ёмон, мард ва номард, ҳалол ва ҳаром, уруш ва тинчлик, дўст ва душман, итти-фоқ ва адоват, оқил ва жоҳил, маъри-фат ва жаҳолат, савоб ва гуноҳ, дуо ва қарғиш, ёшлик ва кексалик, шодлик ва қайғу, сахийлик ва бахиллик, ботир ва кўрқоқ, нафс ва рух, ақл ва кўнғил, ҳа-вас ва ҳасад, одил ва золим, ҳақиқат ва ёлгон каби ўзаро зид тушунчалар кўп учрайди. Бир-бирига қарама-қарши қўйиш орқали у бу тушунчалар ораси-даги тафовутни ёрқин очиб беради, би-рининг улуғлигига иккинчисининг ту-банлигига эътиборни тортади:

Яхши кунлар кўп бўлса ҳам гўё оз,
Ёмон кунлар оз бўлса ҳам ўтмас ҳеч.

Йигитлик бўстондир, кексалик – ҳазон.

Эрта ошкор бугун яширин сирлар.

Шоир, хусусан, кишиларни икки то-ифага – мард ва номардга ажратади: унинг назарида мард – барча инсоний фазилатлар соҳибига, номард – ҳамма ёмон иллатлар тажассуми. Шунга му-вофиқ, мардни кўплаб шеърларида улуғлагани ҳолда, номардни кескин қо-ралайди – иккисини икки қутбга қўйиб тасвирлайди:

Юз номард жойини босмас бир марднинг,
Чекар ташвишини мард элу юртнинг,
Қилган қилиғини кўрнж номарднинг:
Жангми деа қочар туман учраса.

Бу ерда мард сўзи ботир, доворақ, танти, олжаноб; ватанпарвар, мил-лат фидойиси, чин инсон, номард эса пасткаш, ярамас; кўрқоқ, хоин, худбин маъноларида келган бўлса, қуйидаги мисраларда мард сахий, қўли очик, меҳмондўст, бағрикенг, номард, хасис, пасткаш, бировга равоси йўқ кишилар-нинг тимсоли бўлиб келган:

Мард кутар меҳмонни очик юз билан,
Номард қочиб қолар меҳмон учраса.

Махтумқулининг кўпгина ҳикмат-лари ҳадислар асосида яратилган. Ай-тайлик:

Ёлғончи – Худонинг душмани дерлар,
Аммо ўз ўрнида ёлғон яхшидир, –
мисраларининг дунёга келишига “Одамларни муросага келтириш учун уларга яхши гапларни ташиган ёлғончи ҳисобланмайди” деган мазмундаги ҳа-дислар туртки бергани шубҳасиз.

Тарбияда
янглишган
одамнинг
зурёди феъли,
тутуми
жиҳатдан ўз қавмидан,
диндошдан,
миллатдошидан
фарқланиб туради.
Ахлоқ тарбия билан изга
солинади, онг таълим
билан ривожлантири-
лади. Бола ахлоқсиз
оилада вояга етса,
уни қайта тарбиялаш,
асл қиёфасига қайтариш
мураккаб кечади.
Демак, тарбия ва таълим
инсоният ҳаётида муҳим
ва узлуксиз жараён
ҳисобланади.

Жума ўнгитлари

Тўғрилиқнинг мукофоти

Башарият ҳаёт тарзининг энг юқори чўққисиди фарзанд тарбияси туради. Чунки Аллоҳ ҳар бир инсон учун ўз зурёдини муносиб тарзда тарбиялашни унинг учун муҳим вазифа қилиб берган. Одам Ато ва Момо Ҳаво замонида бугунги кунга қадар ёруғ дунёга келган қанчадан-қанча инсонлар яшаб ўтдилар. Уларнинг орасидан юксак билим ва салоҳиятга эга бўлган буюк шахслар етишиб чиқиш билан биргаликда, умрини беҳуда ўтказган ёхуд жамиятга заррача нафи тегмаган, Яратган эгасини танимаган миллиардлаб инсонлар тупроққа қоришиб кетдилар.

Ҳошимжон ҚОРАБОЕВ, Косонсой туманидаги «Исломобод» жомеъ масжиди имом-хатиби

Расулulloҳ саллalloҳу алайҳи васаллам ҳайвон ҳам боласини бут, яъни, нуқсонсиз, гўзал ҳолда дунёга келтиради, деганлар. Шунинг баробарида ҳар бир ҳайвон ўз боласини яшаш тарзига монанд равишда тарбиялайди ва наслининг давомчиси бўлиб қолиши учун курашади. Ҳеч қачон тўнғиз боласининг эшакка, эшак боласининг итга, ит боласининг мушукка ўхшаб ҳаёт кечиришига йўл қўймайди. Худди шунингдек, махлуқлар ичида ягона онг эгаси бўлмиш инсон ҳам ўз давомчисининг ўзгача сифатда вояга етишини мутлақо хоҳламайди. Аммо тарбияда янглишган одамнинг зурёди феъли, тутуми жиҳатдан ўз қавмидан, диндошдан, миллатдошдан фарқланиб туради. Ахлоқ тарбия билан изга солинади, онг таълим билан ривожлантирилади. Бола ахлоқсиз оилада вояга етса, уни қайта тарбиялаш, асл қиёфасига

қайтариш мураккаб кечади. Демак, тарбия ва таълим инсоният ҳаётида муҳим ва узлуксиз жараён ҳисобланади. Расулulloҳ саллalloҳу алайҳи васаллам бир ҳадисларида "Фарзандларингизга одоб беринг ва одобини гўзал қилинг", дея марҳамат қилганлар. Шу ўринда бола тарбиясига оид икки ҳаётий воқеани айтиб ўтмоқчиман. Электр кўп ўчадиган пайтларда бир дўконга шам олиш учун кирсам, у ерда чамаси иккинчи синфларда ўқийдиган бола сотувчи экан. Ундан шам сўрадим. У менга нарироқда турган кўтини кўрсатиб, ичидан яхшисини танлаб олишим мумкинлигини айтди. Қарасам, кўтининг ичида беш-олтита шам турибди. Уларнинг орасидан тўртта шами танлаб олдим. Бола кўлимдаги шамларни олиб, қоғозга чиройли қилиб ўраб берди. Уйга келиб очиб қарасам, мен

танлаб олган шамларнинг иккитаси ипсиз бўлиб чиқди. Иккинчи синф боласи шу ёшида бу каби алдамчиликни кимдан ўрганди экан? Орадан йиллар ўтди, айна пайтда ўша болакайнинг бу борадаги даражаси неча поғонага кўтарилди экан?

Энди куйидаги ибратли воқеани ўқинг. Илҳомжон акамиз кўчадан уйларига кирсалар, икки ўғилчалари у кишини кўриб, яширинишга уринибди. Аста уларнинг олдига бориб: «Ўғилларим, нега мендан яширин-яписизлар?», деб сўрабдилар. Болалар ҳаяжонланиб, аввалига сабабини айтишмабди. Охири болакайлар дўппиларига солиб, яшириб қўйган тухумларни дадаларига кўрсатишибди. «Қаердан олдингиз бу тухумларни?» десалар, ўғиллар: «Ўзимизнинг тандирдан топиб олдик», дейишибди улар. «Товугимиз йўқ-ку, тандиримизда тухумлар қаердан пайдо бўлиб қолади?», дебди ота таажжубланиб. «Кўшимиз Моҳира холамнинг товуклари тухумлаган бўлса керак», дейишибди болалар. Дарҳақиқат, кўшнингинг товуклари уларнинг ҳовлиси томонга ўтиб турар экан. Тандирдан анчадан бери нон ёпилмаганлиги сабабли товуклар ўша жойга тухумлаб кетар-

кан. Болакайлар товук тухумларини фавқуллода кўриб қолишган ва иккига тақсимлаб, тўрт донадан бўлиб олишган экан. «Энди, болаларим, бу тухумларни кўшимиз Моҳира хола-лангизга элтиб берасизлар», дебди Илҳомжон акамиз. Болалар қовоқ уйишиб «Тухумни ўзимизнинг тандирдан олдик-ку», дейишибди норози оҳанда. «Товугимиз йўқ-ку? Демак, бу тухумлар кўшимизга тегишли. Элтиб беринглар», дебди ота.

Ноилоҳ қолган болалар дўппиларидаги тухумларни Моҳира холам-кига олиб чиқиб беришибди. Моҳира хола болаларнинг бу ишидан хурсанд бўлиб, бағрига босибди, дўппиларини қимматбаҳо шоколад, қандаг тўлдириб берибди. Болалар оталарининг олдига чексиз қувонч билан қайтиб келишганда: «Ана, кўрдингизми, — дебди ота, — холаңгиз сизларга тухумдан қиммат ширинлик берибдилар. Тўғрилиқнинг мукофоти ана шунанга бўлади».

Ўша-ўша Моҳира хола кўшни болаларни кўрган заҳоти: «Вой, менинг одобли ширинтойларим», деб эркалар экан. Болаларнинг мурғак тасаввурига ўрнашиб қолган ибратли воқеа эса, шубҳасиз, улар ҳаётининг мазмунига айланган.

Хулоса ўрнида айтadиган бўлсак, бола тарбиясида жуда ҳам эътиборли ва эҳтиёт бўлишимиз зарур бўлади. Тарбия ва таълимда ҳар бир чекитирилган кун ота-она бошига ташвиш бўлиб қайтади. Фарзанд тақдирига лоқайд қараган ота-она ҳеч қачон ҳаётдан ҳаловат топа олмайди, аксинча, кунда бир ташвиш бошини қотиради. Қуш уясига кўрганини қилади, деб бежиз айтилмаган.

Демак, энг аввало, боланинг руҳияти соғлом бўлсин, қалби тоза бўлсин. Агар руҳият ва қалба нуқсон бўлса, боланинг аросатда қолгани шу. Бунга эса йўл қўйиб бўлмайди.

Таассурот

“Ишлагандай бўлайлик”

ёхуд миш-мишлар балладаси

Яқинда ҳамкасбларим билан бирга Ўзбек давлат драма театрида "Ишлагандай бўлайлик" ("Снос") деб номланган спектакль томошасига бордик. Спектакль театрининг бош режиссёри Олимжон Салимов томонидан ёзувчи Эркин Аъзамнинг "Фаррош кампирнинг туши" пьесаси асосида сатирик фарс жанрида саҳналаштирилган.

Қодир ЖўРАЕВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги «Адолат» СДП фракцияси аъзоси

Яхши спектакль. Сюжети ихчам ва мукамал. Бугунги кун муаммолари тилга олинган. Воқеа-ҳодисалар ишхонада юз беради. Раҳбарнинг ношудлиги сабабли шундоқ ҳам таназул ёқасига келиб қолган мазкур ишхонанинг ходимлари бир қарашда муҳим ишлар билан машғул. Улар ўзларини жўшқин фаолият юри-

таётгандек, яъни ўзларига юклатилган вазифаларни қўйилмақом бажараётгандек кўрсатишади. Аслида эса кун бўйи майда-чуйда юмушлар, ғийбат билан шуғулланишади. Баъзилари ҳатто қорасини ҳам кўрсатмайди.

Энг қизиғи, ходимлар "снос" ҳақида ўзлари тўқиган миш-мишларга ишониб, хоҳлаган

ишларини қилишни бошлашади. Маънавий инқироз шу даражада чуқурлашадикки, ходимлар корхонанинг инвентарларини талон-тарож қилишгача боришади.

Қиссадан ҳисса: қайсики ишхонада раҳбар бетаин бўлса, алапоқибат у ерда қадриятлар салбий томонга оғди, маънавий-ахлоқий муҳит бузилади, одамлар тубанлашади.

Ўзбек романчилик мактабининг асосчиси

Ўзбек халқининг буюк адиби Абдулла Қодирий 1894 йилнинг 10 апрелида Тошкент шаҳри Бешёғоч даҳаси “Эшонгузар” маҳалласида Қодир бобо ва Жосият биби оиласида дунёга келади. У дастлабки таълимни эски мактабда олади, кейин 1908-1912 йиллар оралиғида рус-тузем мактабида ўқийди. Бу мактабни битирганидан сўнг бир бойнинг дўконидида мирза бўлиб ишлайди.

Мавлуда ЭЛМУРОДОВА, Зилола ТОЛИПОВА, Шамсия ШАРИПОВА, ТДЮУ АРМ ходимлари

XX асрнинг бошларида юртимизда жа-
дидчилик ҳаракати кучайган, халқимизни
илм-маърифатли қилиш йўлида янги га-
зета ва журналлар фаолият юрита бош-
лаган давр эди. Бадиий адабиётга иштиёқманд
бўлган маърифатпарвар жадид Абдулла Қо-
дирий 1914-1916 йилларда “Бахтсиз кўёв”,
“Жувонбоз”, “Улоқда”, “Жинлар базми” каби
насрий асарлар, миллатни илм-маърифатга
тарғиб қилувчи ғазаллар, шеърлар ёзади.
Унинг асарлари ўша даврдаги газета ва жур-
налларда нашр этилади. Ёш ижодкор били-
мини ошириш мақсадида 1916-1917 йил-
ларда шаҳардаги Абулқосим (Олий Мажлис
Қонунчилик палатаси биноси ёнидаги) мад-
расасида таълим олади.

1917 йилдаги инқилоблардан кейин
Абдулла Қодирий турли соҳаларда ишлайди,
лекин асосий фаолияти газета ва журнал-
ларда муҳбирликда кечади. 1923 йилда
“Муштум” сатирик журнаlining нашр эти-
лишида асосчилардан бири бўлди. Журнал-
нинг 2-сонидagi адиб томонидан ёзилган
“Муштум таърифинида” деб номланган бош
мақола ҳам унинг ушбу мажалланing етак-
чиларидан бири бўлганлигини исботлайди.
Айни пайтда ўтган асрнинг 20-йилларида
Абдулла Қодирийнинг “Тинч уш”, Тошпўлат
тажанг нима дейди?”, “Шарвон хола нима
дейди?”, “Қалвак маҳзумнинг хотира даф-
тарида”, “Қавоидул-умаро” (“Амирларнинг
қоидалари”) каби сатирик асарлари “Тонг”,
“Муштум” журналларида, “Қизил Ўзбекис-
тон” газетаси ва бошқа нашрларда чоп қи-
линади. Бу асарлари у “Жулқунбой”, “Дум-
бул”, “Шаккок”, “Норин шилпиқ” каби кўп-
лаб таҳаллуслар билан эълон қилдиради.

Халқимиз қадим-қадимдан бадиий ада-
биётга алоҳида эҳтиром билан муносабатда
бўлиб келган. Минглаб йиллар давомида
яратилган назмий асарлар — шеърлар, ғазал-
лар, достонлар, шoirлар девонлари халқ-
нинг улугвор бойлигига айланган. Шу билан
бирга адабиётимизда асларни қаритган
насрий асарлар — кўплаб эртаклар, ривоят-
лар, ҳикоятлар, масаллар, қиссалар битил-
ган. Улар қадимда турли илмий ижодий ан-
жуманларда, иншо мажлисларида ўқилган.
Лекин XX аср ҳаётда нафақат ижтимоий ўз-
гаришлар бўлишини заруратга айлантирди.
Айниқса, ҳикоя қисса, роман жанрлари ада-
биётимизда буй кўрсатиши ҳаёт талабига
айланди. Бу хусусда Абдулла Қодирий шун-
дай деб ёзади: “Модомки, биз янги даврга
оёқ қўйдик, бас, ҳар йўсунда ҳам шу янги

даврнинг ангиликлари кетидан эргашши-
миз ва шунга ўхшаш достончилик, рўмон-
чилик ва ҳикоячиликларда ҳам янгириш
(янгилианиш)га, халқимизни шу замоннинг
“Тоҳир ва Зухра”лари, “Чор дарвеш”лари,
“Фарҳод ва Ширин” ва “Баҳромгўр”лари
билан таништиришга ўзимизда мажбу-
рият ҳис этимиз”.

Адиб қалбида шу мажбуриятни ҳис этиб-
гина қолмади, балки уни ижодий фаоли-
ятида амалга оширишга ҳам киришади.
1918-1920 йилларда тўплаган материаллари
асосида ўзбек адабиётида биринчи бўлиб
роман ёзади. “Ўтган кунлар” деб аталган бу
романнинг дастлабки боблари 1922 йилда
“Инқилоб” журналида чоп этилади. 1925-
1926 йилларда “Ўтган кунлар” уч бўлимдан
иборат китоб ҳолида нашрдан чиқарилади.
Ўзбек халқи тарихидан, Қўқон хонлигининг
энг оғир, адиб ибораси билан айтганда
“энг кир даври”дан ҳикоя қилувчи ва Ота-
бек ҳамда Қумушнинг оташин муҳаббатини,
халқимиз бошига тушган қийинчиликлари
акс эттирувчи бу асар нашрдан чиқиши би-
ланоқ миллионлаб китобхонларнинг эъти-
борини қозонди. Ижод аҳли асарга юксак
баҳо берди. Немис адабиётшунос олими
Ниета Тун “Абдулла Қодирий бугунги кунда
ўз мамлакатидида ҳам, чет элларда ҳам жуда
кучли қизиқиш уйғотган “Ўтган кунлар” ро-
мани муаллифи сифатида Урта Осиё ада-
биётининг ўша йиллардаги тўлқинли та-
раққийининг бошида турган эди” деб
улғайди. Рус шарқшуноси Евгений Бертельс
эса “Дунёда бешта, яъни француз, рус, ин-
глиз, немис ва ҳинд романчилик макта-
блари бор эди, энди олтинчисини, яъни ўз-
бек романчилик мактабини Абдулла Қоди-
рий яратиб берди” деб адиб асарига юксак
баҳо беради.

Абдулла Қодирий кейинчалик “Меҳ-
робдан чаён”, “Обид кетмон” асарларини
ёзди, Гоголь, Чехов ва бошқа ижодкорлар
асарларини таржима қилди. Улуғ адиб-
нинг режалари кўп эди. Амир Умархон-
нинг канизаги, Намоз ботир ҳақида асар-
лар ёзишни ният қилганди. Аммо ўтган
асрнинг 30-йилларида шўролар қатоғо-
нининг қурбонига айланди. Ҳаётда 44 йил
умргузаронлик қилган адибдан адабиёти-
миз, маънавиятимиз, маданиятимиз учун,
халқимиз учун кўплаб асарлардан иборат
боқий мерос қолди. Бу мерос барча давр-
ларда, барча халқлар учун мангу хизмат
қилади.

Абдулла ҚОДИРИЙ: АДАБИЙ ЎЙЛАР

Ёзувчи турмушни ҳар тарафлама ўрганиши, бунинг учун унинг ҳар соҳаларидан хабар-
дор бўлиши керак. Қисман бошимдан кечирганларим менинг ёзувчи бўлишимда катта-
гина роль ўйнаган. Ҳақиқий ёзувчи бўлишни истаган ёшларимиз ҳам дастлаб шу турмуш
ичига киришлари, уни билишлари керак.

Қалам — ўқлоқ, адабиёт — кетмон бозори эмас. Йўсинсиз равишда хотирага келган ҳар
бир сўздан жумларлар тўқимоқ фазилат саналмайди. Сўз қопиб, фикр унинг ичига қўйилган
ғишт бўлсин, кўпчилик ҳумдонидан пишиб чиққач, янги ҳаёт айвониға асос бўлиб ётсин.

Комедия деганда нима тўғри келса, шундан кулавермак эмас, балки ўзининг туб шар-
тига мувофиқ этиб кулмак, уни ёзганда маззани турмушимизнинг нақ чирп бир жойи-
дан олмоқ ва шу билан баробар, адабиёт таразусига солиб ёзмак керакдир.

Тарихий романнинг бир яхши хусусияти шундаки, у бир жиҳатдан бадиий асар сифатида
китобхонга мароқ беради, иккинчи жиҳатдан ўқувчини бир қадар тарих билан ошина қилади...

Ўзбек тили камбағал эмас, балки ўзбек тилини камбағал дегувчиларнинг ўзи камбағал.
Улар ўз нобонлиқларини ўзбек тилига тўнқамасинлар.

Инсонда ҳусн бўлса-ку, ақл назокат бўлмаса, у қоғоздан ясалган гулга ўхшайди.

Ёзувчини гарчи шахсан танилмаса ҳам, асарларини ўқиб, қандай табиатли шахс экан-
ини ғойибона билиш, тасаввур қилиш мумкин. Чунки у асарларида асосан ўз табиатини,
руҳини тасвирлайди.

Асар ёзсам, маълум доволгача қийналиб, безанглаб бораман. Кейин менда шундай бир
завқ пайдо бўладики, асар кечалари тушимга кириб чиқади, уни битирмагуна кўнглим
тинчимайди.

Ҳар бир асарим — бир фарзандим, чироққонимдир.